

RECHTMATIGHEIDS- ONDERZOEK

**Subsidies
Verstrekt aan het
Conservatorium Suriname
Dienstjaar 2023**

**Ministerie van
Onderwijs, Wetenschap en Cultuur**

**REKENKAMER VAN SURINAME
SUPREME AUDIT INSTITUTION OF SURINAME**

RECHTMATIGHEIDS- ONDERZOEK

**Subsidies
Verstrekt aan het
Conservatorium Suriname
Dienstjaar 2023**

**Ministerie van
Onderwijs, Wetenschap en Cultuur**

December 2025

**REKENKAMER VAN SURINAME
SUPREME AUDIT INSTITUTION OF SURINAME**

VOORWOORD

De Rekenkamer van Suriname (Rekenkamer) heeft op grond van haar taken, vervat in de Wet Rekenkamer Suriname 2019 (S.B. 2019 no. 102), in de periode januari 2025 tot en met juli 2025, bij de Stichting Conservatorium Suriname (Conservatorium) een rechtmatigheidsonderzoek uitgevoerd inzake het subsidiebeleid in het dienstjaar 2023.

De Rekenkamer hoopt met dit onderzoek aan alle belanghebbenden inzicht te verschaffen aangaande de toepassing van de wettelijke bepalingen met betrekking tot Subsidieverstrekking aan hogere en wetenschappelijke onderwijsinstellingen in Suriname. Dit onderzoek kan ertoe leiden dat de toepassing van de wettelijke voorschriften wordt verbeterd en/of wordt aangepast.

De Rekenkamer heeft haar bevindingen met betrekking tot voornoemd onderzoek in dit rapport verwerkt.

Paramaribo, december 2025

De Rekenkamer van Suriname

Dhr. drs. S. Bhoendie

(Voorzitter)

Mevr. drs. N. Vredeberg, MBA

(Secretaris)

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD

ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

SAMENVATTING

1	INLEIDING	6
1.1	Aanleiding tot het onderzoek	6
1.2	Doelstelling van het onderzoek	6
1.3	Mate van zekerheid	7
1.4	Wettelijke kader	7
1.5	De Gecontroleerde instelling	8
1.5.1	Achtergrondinformatie van de gecontroleerde	8
2	ONDERZOEKSAANPAK	11
2.1	Onderzoeksvragen	11
2.2	Reikwijdte van het onderzoek	12
3	BEVINDINGEN	13
3.1	Bevindingen bij de opzet van de interne beheersingsmaatregelen	13
3.2	Bevindingen betreffende het bestaan van interne beheersingsmaatregelen	16
3.3	Werking van de interne beheersingsmaatregelen	18
4	CONCLUSIE	21
5	AANBEVELINGEN	23
6	REACTIE VAN HET CONSERVATORIUM SURINAME	25
7	NAWOORD VAN DE REKENKAMER	26

Figuur:

1: Het organogram van het Conservatorium Suriname

Bijlage:

1: Reactie van het Conservatorium Suriname op het conceptrapport

ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

Art.	Artikel
Dir. HWO	Directoraat Hoger Wetenschappelijk Onderwijs
Dir. ATB	Directoraat Administratief en Technisch Beheer
I.O.L.	Instituut voor de Opleiding van Leraren
ISSAI	Internationale Standaarden for Supreme Audit Institutions
MINOWC	Ministerie van Onderwijs Wetenschap en Cultuur
MinFin	Ministerie van Financiën en Planning
OD. AVO	Onderdirecteur Algemeen Vormend Onderwijs
PZ	Personeelszaken
SDG	Sustainable Development Goals
VOS	Voortgezet Onderwijs voor Senioren
VO	Voortgezet Onderwijs
Nr.	Nummer

SAMENVATTING

De Rekenkamer van Suriname (Rekenkamer) heeft besloten, om de subsidieverlening van 6 (zes) hogere onderwijsinstellingen in 2023, te controleren. De aanleiding hiervan is dat het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (MINOWC), en wel het Directoraat Hoger en Wetenschappelijk Onderwijs (Dir. HWO), in 2023 is begonnen om zijn subsidiebeleid voor zes hogere onderwijsinstellingen aan te passen, dan wel te verbeteren. Om de progressie van dit beleid te meten, is in 2024 door MINOWC aan de Rekenkamer een schriftelijk verzoek gedaan om zijn subsidiebeleid te controleren.

De Rekenkamer heeft met dit rapport haar medewerking verleend.

Echter, beperkt dit rapport zich tot de controle op de rechtmatigheid van de subsidies verstrekt aan de Stichting Conservatorium Suriname (Conservatorium), in het jaar 2023. Het Conservatorium heeft als hoofdtaak om muziekonderwijs op tertiair niveau te verzorgen, en behoort daarom tot één van de hogere onderwijsinstellingen.

Het Conservatorium is momenteel ook de enige hogere onderwijsinstelling in Suriname die diverse muzieklessen verzorgt op academisch/hbo-niveau aan bestaande en toekomstige musici. De opleidingen duren gemiddeld 3 (drie) jaren en elke richting wordt afgesloten met een Bachelor in Music (BMus).

Het operationeel houden van deze instelling is daarom van cruciaal belang voor zowel de Surinaamse muzikartiesten als de totale Surinaamse gemeenschap. Echter, de instandhouding van dit belangrijke instituut dient conform wet- en regelgeving plaatsvinden.

De Rekenkamer heeft de opzet, het bestaan en de werking van de beheersingsmaatregelen van het subsidieproces conform de ISSAI-standaarden (ISSAI 400/4000) beoordeeld, om zodoende met een redelijke mate van zekerheid tot een oordeel te komen.

De instellingen die meegenomen zijn in dit onderzoek, hebben middels documentatie aangegeven welke processen daadwerkelijk worden gehanteerd. Tenslotte zijn er ook steekproeven uitgevoerd om te toetsen of de beheersingsmaatregelen in het jaar 2023 werkelijk zijn toegepast.

De Rekenkamer komt tot de conclusie dat het MINOWC, in deze het Dir. HWO, een indirect subsidie-systeem heeft opgezet om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. Echter, er zijn manco's in dit indirecte subsidieproces ontdekt, waaronder '*geen sluitende controle*' op het aantal lesuren. Het ministerie volstaat met '*het vertrouwen*' in de directie van het Conservatorium, namelijk, dat zij het juiste aantal lesuren heeft opgebracht. Immers, er zijn ook geen interne beheersingsmaatregelen ingesteld om de juistheid van dit aantal te kunnen ondersteunen.

Dit indirecte subsidiesysteem zou goed kunnen functioneren indien alle nodige maatregelen worden getroffen om voornoemde manco's in de toekomst te voorkomen.

Helaas is het niet mogelijk voor de Rekenkamer om op basis van verkregen informatie een oordeel te vellen of de financiële bijdragen aan het Conservatorium al dan niet rechtmatig is verlopen. In dit concept-rapport worden er daarom ook aanbevelingen gedaan om een verbetering van het indirecte subsidiesysteem spoedig op gang te brengen.

Het Conservatorium heeft schriftelijk gereageerd op het conceptrapport van de Rekenkamer. Daarin bespreekt zij transparant de bevindingen, aandachtspunten en aanbevelingen van de Rekenkamer. Tevens heeft zij toegelicht toe welke tekortkomingen zijn gesignaleerd en welke risico's hieruit voortvloeien, alsmede de corrigerende en structurele maatregelen die reeds zijn ingezet of op korte termijn zullen worden uitgevoerd. Voort wordt in dit schrijven uiteengezet welke aanvullende verbetermaatregelen noodzakelijk zijn om volledig te kunnen voldoen aan de geldende wet- en regelgeving en aan de eisen van het MINOWC.

Uit dit schrijven is ook duidelijk dat het Conservatorium zich terdege van bewust is, dat zij momenteel een unieke en maatschappelijk belangrijke rol vervult, als de enige hoger- onderwijsinstelling in Suriname die muziekonderwijs en andere vormen van podiumkunsten op HBO-niveau aanbiedt. Hiervoor zijn een solide financiële basis en een goed functionerend systeem van interne beheersing essentieel om deze rol duurzaam te kunnen vervullen en de kwaliteit van onderwijs, onderzoek en de cultuurontwikkeling te waarborgen. Daarom erkennen zij ook het belang van een zorgvuldig toezicht op het verantwoord gebruik van publieke middelen en waarderen zij de bijdrage van de Rekenkamer aan transparantie, rechtmatigheid en goed bestuur.

Hieruit valt op de merken dat het Conservatorium de noodzaak om haar structuur te blijven professionaliseren onderkent en daarom ook rekent op constructieve samenwerking met het MINOWC en andere 'key' stakeholders. Een formele erkenning van dit instituut door het ministerie via accreditatie is van groot belang voor de duurzame ontwikkeling en institutionele versterking van het muziekonderwijs in Suriname. In bijlage 1 worden in extenso, enkele bevindingen en de huidige positie van het Conservatorium nader toegelicht.

Door middel van dit onderzoeksrapport informeert de Rekenkamer, De Nationale Assemblée en de regering over het subsidieproces van het Ministerie van Onderwijs naar de hogere onderwijsinstellingen toe. Door plaatsing van het eindrapport op haar website, informeert zij ook de Surinaamse gemeenschap hieromtrent.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

De Grondwet van Suriname (S.B. 1987 no. 116, gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38) stelt in artikel 38.1 dat *“iedereen recht heeft op onderwijs en cultuurbeleving”*. Daarnaast stelt artikel 39.2c dat bij de uitvoering van het onderwijsbeleid, het de plicht is van de Staat om alle burgers, in overeenstemming met hun capaciteiten, toegang tot de hoogste niveaus van onderwijs mogelijk te maken.

Het onderwijssysteem van Suriname wordt gecoördineerd, en gereguleerd door het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (MINOWC). Dit ministerie is momenteel opgebouwd uit vijf (5) directoraten, waarvan het Directoraat Hoger Onderwijs (Dir. HWO) als laatst is ingesteld. Dit directoraat is belast met het tertiair onderwijs, hetgeen alle opleidingen omvat waarvoor als toelating een diploma op VOS-niveau vereist is of een equivalent daarvan.

In het jaar 2024 deed het Dir. HWO het verzoek aan de Rekenkamer, om assistentie bij het opzetten en aanscherpen van beleidsplannen en conceptwetten betreffende Hoger Onderwijs, en ook te helpen bij het verbeteren van het subsidiebeleid voor Hoger Onderwijs instellingen.

De Rekenkamer heeft conform de Wet Rekenkamer Suriname (S.B. 2019 no. 102) het mandaat om controle uit te voeren op de ontvangsten en uitgaven van niet alleen alle departementen van algemeen bestuur, maar ook om controle uit te voeren op parastatale instellingen, particuliere instellingen, natuurlijke- en rechtspersonen, die subsidies en/of financiële bijdragen van de overheid ontvangen.

Het verzoek van het voornoemd directoraat, en wel het direct assisteren bij het opmaken van beleid, past weliswaar niet binnen het mandaat van de Rekenkamer. Daarom heeft zij besloten om middels het uitvoeren van een rechtmatigheidsonderzoek op de verstrekking van subsidies aan Hoger Onderwijsinstellingen, toch nog een bijdrage te leveren aan de voornemens van het Dir. HWO.

Dit onderzoek richt zich dus op de subsidies, die verstrekt zijn aan zes (6) Hoger Onderwijsinstellingen in 2023, waarbij dit rapport zich beperkt tot onderzoek bij de Stichting Conservatorium Suriname.

1.2 Doelstelling van het onderzoek

Dit onderzoek heeft als doel meer inzicht te verkrijgen in het proces van toewijzing van subsidies aan hogere onderwijsinstellingen. Deze inzichten worden verder verwerkt door middel van het analyseren van de opzet, het bestaan en de werking van beheersingsmaatregelen.

Tenslotte zullen de bevindingen gepresenteerd worden aan De Nationale Assemblée en op de website van de Rekenkamer worden geplaatst, zodat het resultaat ook beschikbaar is voor de Surinaamse gemeenschap.

1.3 Mate van zekerheid

Dit onderzoek wordt uitgevoerd volgens de “International Standards for Supreme Audit Institutions” (ISSAI 400 en 4000) en op basis van het eigen handboek Rechtmatigheidsonderzoek 2023 van de Rekenkamer, waarin nadere richtlijnen zijn opgenomen voor het uitvoeren van zulke onderzoeken.

De bevindingen van dit onderzoek zijn gebaseerd op een analyse van wet- en regelgeving, alsmede de realisaties uit de ramingen. De onderzoeksaanpak van de Rekenkamer waarborgt dat zij met redelijke zekerheid een uitspraak doet over het resultaat van het onderzoek.

1.4 Wettelijke kader

De volgende wetten en regels zijn van toepassing op de verstrekking van subsidies door het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur:

1. De Comptabiliteitswet (S.B. 2019 no. 98)

Deze wet regelt de inrichting en organisatie van de staat vanuit een financiële invalshoek.

Voor dit onderzoek zijn de volgende artikelen van belang:

- Artikel 23. De ministers zijn verantwoordelijk voor de rechtmatigheid en doelmatigheid van de bedrijfsvoering van hun ministerie. Tot de bedrijfsvoering wordt in ieder geval ook het financieel beheer gerekend.
- Artikel 24. Het financieel beheer voldoet aan de eisen van rechtmatigheid, ordelijkheid en controleerbaarheid en wordt overigens zo doelmatig mogelijk ingericht.

2. Wet Staatsbegroting 2023 Afdeling 12, Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur. (S.B. 2023 no. 46)

In deze begrotingswet zijn de ramingen van het dienstjaar 2023 opgenomen voor onderwijsactiviteiten. Voor code 0286, is een bedrag ad SRD 3.000.000 (zegge: *driemiljoen Surinaamse Dollar*) begroot voor institutionele versterking van Hoger en Wetenschappelijk Onderwijsinstellingen.

3. De subsidievoorwaarden van MINOWC

De hoofdvoorwaarde van het MINOWC is dat subsidie alleen wordt verstrekt aan onderwijsinstellingen of onderwijsactiviteiten, en wel volgens de subsidievoorwaarden van het Ministerie van Financiën en Planning (MinFin).

4. De subsidievoorwaarden van Min Fin.

De subsidieontvangers moeten kunnen aantonen dat zij een liquiditeitstekort hebben, en ze moeten alle documenten ter beschikking stellen aan het ministerie om het liquiditeitstekort te kunnen bevestigen. Echter, een liquiditeitsbegroting geeft slechts aan welke korte termijn inkomsten en uitgaven (≤ 1 jaar) de instelling heeft. Deze begroting wordt slechts als een onderdeel van het financieel jaarverslag of een investeringsbegroting beschouwd.

1.5 De Gecontroleerde instelling

De “Stichting Conservatorium Suriname”, (Conservatorium) is de hoofd gecontroleerde instelling van dit onderzoek. Deze instelling ontvangt subsidie vanuit het MINOWC en wel via het Dir. HWO. Het ministerie en zijn directoraat zijn de feitelijke uitvoerders van het subsidiebeleid, en ze worden daarom bij dit onderzoek ook gerekend tot de gecontroleerde.

1.5.1 Achtergrondinformatie van de gecontroleerde

Het Conservatorium is opgericht op 11 november 2011. Dit instituut verzorgt muziekonderwijs op tertiair niveau en behoort daarom tot de hogere onderwijsinstellingen van Suriname. Ten tijde van het onderzoek was het Conservatorium gevestigd aan de Metaalstraat 10A, te Paramaribo. Dit instituut beschikt over deeltijdse- en voltijdse docenten, die ‘beperkt’ bevoegd of volledig bevoegd kunnen zijn.

De lessen van dit instituut worden verzorgd van maandag tot en met donderdag in de middaguren van 16:30 uur tot 21:15 uur. Daarnaast worden er ook online lessen verzorgd door buitenlandse docenten.

De doelen van het Conservatorium zijn:

1. het opleiden van muziktalent tot veelzijdige musici op het hoogste niveau;
2. het ontsluiten en ontwikkelen van Surinaamse muziekstijlen tot op het hoogst mogelijke artistieke niveau;
3. het verankeren, voeden en internationaal profileren van de muzikale potentie en culturele identiteit van Suriname;
4. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Bovengenoemde doelen (4) wenst het Conservatorium te realiseren middels de volgende acties:

1. het verder versterken en uitbouwen van een toonaangevend onderwijsinstituut met een bijzondere betekenis voor het Surinaamse muziek- en cultuuronderwijs;
2. het (doen) aanbieden van volwaardige opleidingen die leiden tot de internationaal erkende diploma's “Bachelor of Music”(BMus) en “Master of Music (MMus)”;
3. het (doen) organiseren van concerten, recitals, workshops, bijeenkomsten en andere activiteiten op het gebied van de muziek, een en ander al dan niet in het kader van de gemelde opleidingen;

4. het verzorgen van uitwisselingsprogramma's, hetzij met internationale studenten die een soortgelijke opleiding volgen, hetzij met nationale- en internationale studenten van andere kunstdisciplines;
5. het verrichten van onderzoek op het gebied van de Surinaamse cultuur, transculturele relaties en verbindingen met andere kunstdisciplines;
6. het uitwisselen van opgedane kennis en ervaring op het gebied van muziek en andere kunst-disciplines;
7. het verwerven en beheren van gebouwen en lesruimten ten dienste van eerdergenoemde doelen;
8. het verwerven van muziekinstrumenten voor de ter beschikkingstelling aan studenten en/of musici;
9. het verwerven en toekennen van studiebeurzen aan studenten in het kader van het leerprogramma van het Conservatorium;
10. het samenwerken met personen, bedrijven en organisaties, zowel particulier als overheid, op nationaal- en internationaal niveau, die een soortgelijk of complementair doel nastreven op het gebied van muziek, cultuur en educatie.

Het Conservatorium genereert c.q. verwerft haar inkomsten uit de volgende bronnen:

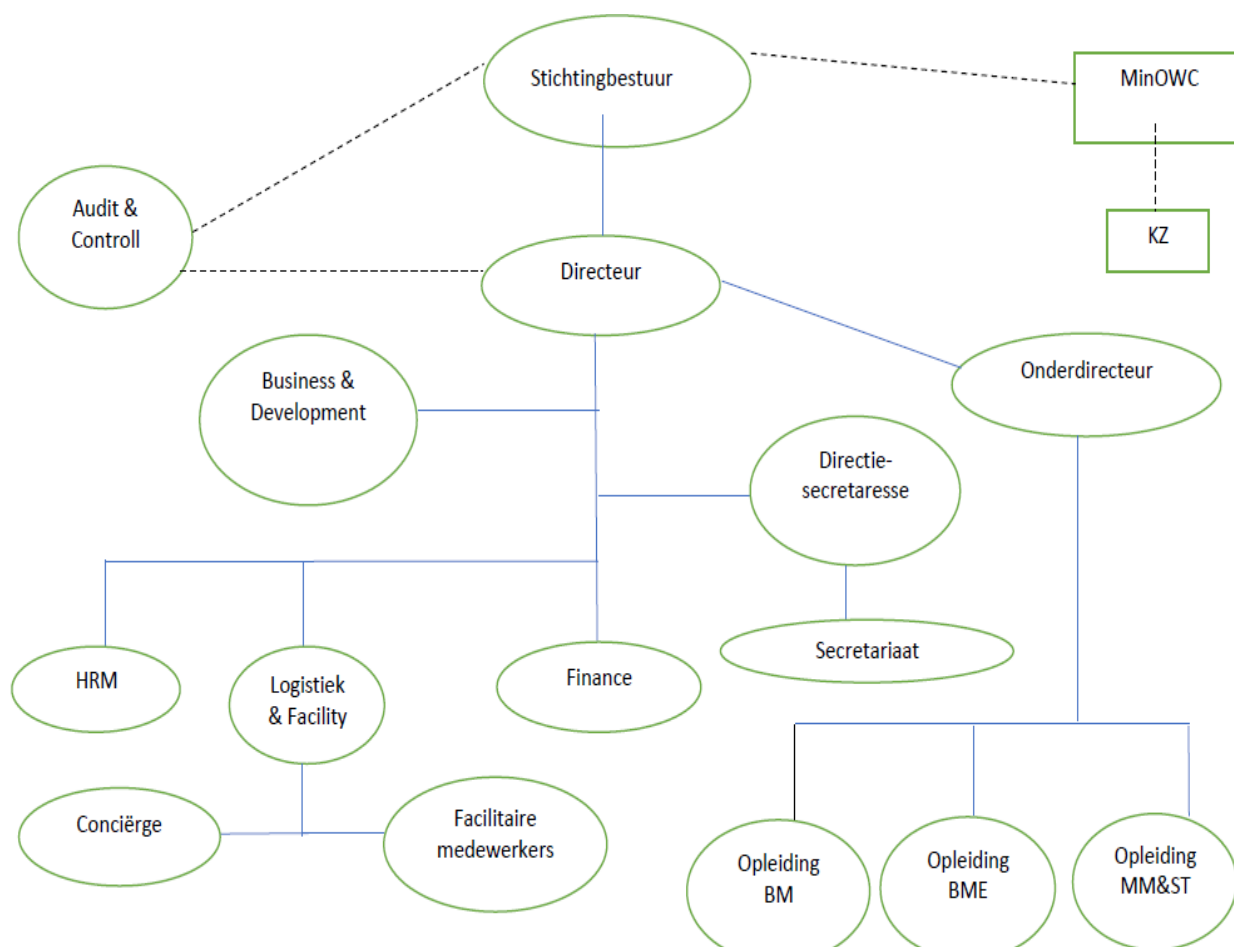
- Het Inschrijfgeld van SRD 2.000 per student per leerjaar (2023). Dit bedrag is gelijk aan het inschrijfgeld van het Instituut voor de Opleiding van Leraren (I.O.L.) en het is door het MINOWC vastgesteld.
- Naast het inschrijfgeld behoren de studenten ook collegegeld te betalen. Het jaarlijkse collegegeld bedraagt Euro 200 per student of in de tegenwaarde in SRD.
- Voor het uitvoeren van diverse muziek gerelateerde projecten verwerft dit instituut ook inkomsten.
- Een financiële ondersteuning oftewel subsidie.

Vanwege het verzorgen van onderwijs en het ontvangen van subsidie, is het Conservatorium nauw verbonden met het MINOWC en het Directoraat Hoger Wetenschappelijk Onderwijs.

Uit de begroting van het MINOWC van het dienstjaar 2023 is de volgende informatie ook van belang voor het onderzoek, namelijk dat:

- aan het MINOWC 17.000 werknemers (bureau-ambtenaren en leerkrachten) zijn verbonden.
- een bedrag ad SRD 28.155.000 is begroot voor lonen en salarissen ten behoeve van het Dir. HWO.
- code 0286 *"Institutionele versterking aan Hoger en Wetenschappelijk Onderwijsinstellingen"* aangeeft dat er SRD 3.000.000 is gerealiseerd.

Figuur 1: Het organogram van het Conservatorium Suriname

Bron: het Conservatorium Suriname

2 ONDERZOEKSAANPAK

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door middel van het analyseren van de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen bij subsidieverlening.

- **De opzet van interne beheersingsmaatregelen**

Het onderzoek naar de opzet van de beheersingsmaatregelen begint met het in kaart brengen van de processen. Hierbij zal de Rekenkamer vaststellen wat de rol is van de diverse afdelingen en welke controlepunten zijn opgenomen in het proces. Deze informatie wordt verkregen door middel van bestaande procesbeschrijvingen en interviews.

- **Het bestaan van interne beheersingsmaatregelen**

Dit onderzoeksdoel heeft tot doel om bewijsmateriaal te verzamelen dat aantoont dat de beheersingsmaatregelen zijn ingericht en in de praktijk worden toegepast. De Rekenkamer gaat na of de in de opzet beschreven stappen daadwerkelijk zijn uitgevoerd. De constatering moet ondersteund worden door een analyse van documentatie of via waarneming ter plekke.

- **De werking van de interne beheersingsmaatregelen**

Bij het onderzoek naar de werking van de interne beheersingsmaatregelen worden de effecten van de opzet en het bestaan van de interne beheersingsmaatregelen geanalyseerd en op de wijze hoe het proces in het dienstjaar 2023 in de praktijk is toegepast. Ook het nemen van steekproeven en uitvoeren van de zgn. “wieg-tot-graf-test”, behoren tot de analyse van de werking van het proces.

Nadat bovengenoemde stappen zijn uitgevoerd, bespreekt de Rekenkamer haar bevindingen van dit onderzoek in een exit-meeting met het Conservatorium. Het instituut krijgt daarna minstens zeven (7) werkdagen de ruimte om schriftelijk te reageren op deze bevindingen. Daarna wordt het gehele onderzoek afgesloten middels het opmaken van een rapport en het verzenden van het rapport naar het instituut en het ministerie voor feedback.

Het rapport zal na dit traject van ‘hoor en wederhoor’ ook beschikbaar worden gesteld aan DNA en door plaatsing van het rapport op de website van de Rekenkamer van Suriname wordt het resultaat ook beschikbaar voor de Surinaamse gemeenschap.

2.1 Onderzoeksvragen

De hoofdvraag die bij dit onderzoek gehanteerd is, luidt als volgt:

“Zijn subsidies in het dienstjaar 2023, rechtmatig verstrekt aan de Stichting Conservatorium Suriname?”

De hoofdvraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen:

- Hoe verloopt het proces vanaf de aanvraag tot de uitbetaling van subsidie?
- Aan welke criteria (voorwaarden) moeten de instellingen voldoen om in aanmerking te komen voor subsidie?
- Op welke manier wordt er binnen het ministerie controle uitgeoefend om de rechtmatigheid van de subsidietoekenning te waarborgen?
- Hebben de subsidie-ontvangende instellingen voldaan aan de vereiste voorwaarden om de verstrekte subsidies te ontvangen en is de subsidie rechtmatig besteed?
- Was de subsidie opgebracht in de begroting van het dienstjaar 2023 en zijn de subsidies in overeenstemming met de subsidiebeschikkingen uitbetaald?

2.2 Reikwijdte van het onderzoek

Dit rechtmatigheidsonderzoek omvat subsidieverlening door het MINOWC aan zes (6) HWO-instellingen.

Dit rapport zal zich echter strikt beperken tot:

- subsidies verstrekt aan het Conservatorium.
- in het dienstjaar 2023.

3 BEVINDINGEN

Dit hoofdstuk behandelt de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen van het Conservatorium in het dienstjaar 2023.

De Rekenkamer heeft ook onderzocht welke interne beheersingsmaatregelen zijn toegepast bij de werkprocessen van het Conservatorium om de naleving van de relevante wet- en regelgeving te waarborgen.

3.1 Bevindingen bij de opzet van de interne beheersingsmaatregelen

De Rekenkamer is na het verzamelen en analyseren van verkregen informatie van zowel het MINOWC als de Stichting Conservatorium Suriname gekomen tot de volgende bevindingen bij de opzet van de interne beheersingsmaatregelen:

1. Suriname heeft zich gecommitteerd aan het behalen van de sustainable Development Goals (SDG's) oftewel de duurzame ontwikkelingsdoelen voor verbetering van sociale situaties wereldwijd. Door de Verenigde Naties (VN) zijn er zeventien (17) SDG's vastgesteld. Daarvan zijn voor het MINOWC twee (2) SDG's van belang, namelijk:
 - SDG 4; Kwaliteitsonderwijs, Subdoel 4.3:
"Zorgen dat tegen 2030 alle meisjes en jongens gelijke toegang hebben tot betaalbaar en kwaliteitsvol technisch, beroeps- en tertiair onderwijs, inclusief universiteit".
 - SDG 10; Ongelijkheid verminderen, Subdoel 10.3:
"Zorg voor gelijke kansen en het bevorderen van sociale, economische en politieke inclusie van alle, ongeacht leeftijd, geslacht, handicap, ras (voornamelijk een biologisch concept), etnische afkomst (behalve de biologische factoren ook factoren als tradities, gebruiken, religie, economische en maatschappelijke positie), andere status".
2. Deze twee (2) SDG's zijn verwerkt in de hoofdtaken van het MINOWC, zoals de taak; *"zorg dragen voor de regeling van subsidies aan lichamen, die op basis van erkenning van de overheid onderwijs verzorgen"*.
3. In de begroting van 2023 heeft het MINOWC haar doelstellingen nader bijgesteld, te weten:
 - De organisatie (MINOWC) zal worden aangepast om inefficiënties en kansenongelijkheden weg te werken.
 - Het Hoger Onderwijs zal meer aandacht krijgen met als speerpunten innovatie en onderzoek.
 - Subsidies zullen niet meer onvoorwaardelijk, maar binnen duidelijke beleidskaders worden verstrekt.
4. Het Directoraat Hoger Wetenschappelijk onderwijs (Dir. HWO) is in 2020 (S.B. 2020 no. 215) ingesteld door het MINOWC. De hoofdtaak van dit directoraat is toezicht te houden op de kwaliteit en het financieel beleid van hogere onderwijsinstellingen.

5. De begroting van het Dir. HWO is als een dienstonderdeel van voornoemd ministerie opgenomen in de staatsbegroting van het dienstjaar 2023. De totale operationele uitgaven van het Dir. HWO was begroot op SRD 31.855.000, waarvan SRD 3.000.000 voor institutionele versterking aan HWO-instellingen was gealloceerd.
6. De voorwaarden voor het verkrijgen van subsidie oftewel financiële bijdragen zijn:
 - de instelling moet tertiaire onderwijs verzorgen en/of HWO-activiteiten uitvoeren.
 - de subsidieaanvrager moet aantonen dat er een liquiditeitstekort aanwezig is.
7. Subsidieverstrekking aan onderwijsinstellingen via het MINOWC vindt op twee (2) manieren plaats. In de Comptabiliteitswet 2019, artikel 45c, staan deze manieren als volgt vermeld:
 - Rechtstreekse oftewel directe subsidie, waarbij *“financiële middelen van de overheid die na een aanvraag- en goedkeuringsprocedure, overgemaakt worden naar een bankrekening van de instelling die heeft aangevraagd”*.
 - Middellijke oftewel Indirecte subsidie: *“de financiële middelen worden niet naar een rekening van de instelling, maar naar de bankrekeningen van de werknemers van een instelling overgemaakt”*.

De voorwaarden voor het verkrijgen van directe subsidie, door het Conservatorium zijn vastgelegd in een document.

8. Het directe subsidieproces begint bij het indienen van een subsidieaanvraagbrief en documenten die aantonen dat de instelling een liquiditeitstekort zal hebben. De documenten die dit financieel tekort moeten aantonen zijn onder andere: jaarverslagen, of andere periodieke financiële verslagen en bankafschriften. De feitelijke goedkeuring van deze subsidieaanvraag wordt door het Ministerie van Financiën en Planning (MinFin) gedaan.
9. Ten aanzien van de indirecte subsidie hebben de gecontroleerden aangegeven dat er een officieel document moet zijn waarin de voorwaarden zijn vastgelegd. Echter, dit document kon niet aan de Rekenkamer worden overgelegd tijdens het onderzoek.
10. Het indirecte subsidieproces wordt opgestart middels het indienen van een *“staat van lesuren”* bij MINOWC. Op de *“staat van lesuren”* dient vermeld te worden; de identificatiegegevens van de docenten en het aantal lesuren dat zij hebben verzorgd bij die instelling. Daarnaast dient ook te worden aangegeven of de docent *‘beperkt of volledig bevoegd’* is oftewel een MO-A akte of MO-B akte in bezit heeft of een hogere academische opleiding heeft genoten. Op de ingevulde staat moet ook de stempel van de instelling en de handtekening van de directeur van de instelling aanwezig zijn. Deze kenmerken zijn voor het ministerie het bewijs dat de directeur van de instelling de verantwoordelijkheid voor de juistheid van alle informatie die op de lesurenstaat vermeld is, op zich neemt.
11. Op de afdeling Personeelszaken sectie Voortgezet Onderwijs (PZ-sectie VO) van het MINOWC, wordt de informatie van de *“staat van lesuren”* verder verwerkt in individuele docentkaarten. Bij deze verwerking wordt vastgesteld of de persoonsgegevens gelinkt zijn aan een persoon die als docent

geregistreerd staat bij het MINOWC. Daarnaast wordt op deze kaart ook vastgesteld, welke categorie (betaling) per lesuur op deze docent en/of instelling van toepassing is.

12. De vervolgstappen vanaf de docentenkaart tot de uiteindelijke overmaking van financiële middelen op de rekening van de docent, verlopen volgens dezelfde salarisprocedure als van elke landsdienaar.
13. Het Conservatorium vraagt aan het eind van het jaar de accumulatiestatistiek van de docenten op van het MINOWC en controleert daarmee of er over het gehele jaar het juiste aantal lessen zijn vergoed. Deze informatie wordt ook gebruikt voor het opmaken van het jaarverslag van het Conservatorium.
14. Om de subsidiegelden te verantwoorden, dient het Conservatorium jaarlijks een verslag van al haar uitgaven in te dienen bij het MINOWC. Met behulp van dit verslag kan het ministerie zijn begroting opmaken, namelijk hoeveel subsidiegelden het ministerie dient te reserveren voor o.a. het Conservatorium, voor het eerstvolgende dienstjaar.
15. De inkomsten van het Conservatorium bestaan uit het inschrijf- en het collegegeld dat de studenten jaarlijks moeten betalen. Het inschrijfbedrag wordt vastgesteld door het MINOWC, en in het jaar 2023 was het inschrijfbedrag SRD 2.000 per student. De studenten moeten dit bedrag bij de inschrijving (in oktober) in zijn geheel voldoen. Het collegegeld bedraagt Euro 200 of de tegenwaarde hiervan in SRD. Dit bedrag wordt vastgesteld door het Conservatorium. De studenten mogen het collegegeld in drie (3) termijnen betalen. Dit mag ook in SRD betaald worden tegen de op dat moment geldende Centrale bankkoers van 1 Euro. Alle betalingen dienen via de bank te worden afgehandeld. De studenten van het schakeljaar¹ zijn vrijgesteld van het betalen van collegegeld.
16. Naast bovengenoemde inkomsten, genereert het Conservatorium ook inkomsten door middel van het uitvoeren van aan muziekonderwijs gerelateerde projecten (zoals het Kraka en Poku krutu project). Deze middelen zijn in feite strikt verbonden aan projecten en mogen niet gebruikt worden om andere onkosten te dekken binnen het Conservatorium.
17. De uitgaven van het Conservatorium zijn onder andere de vergoeding van de docenten, administratief personeel en de directie. Daarnaast zijn er ook uitgaven voor uiteenlopende operationele kosten die betrekking hebben op o.a. internet, papier, promotie, instrumenten (aankoop of huurkosten) en reparaties, en/of lesapparatuur.
18. Op het Conservatorium worden de lessen des middags verzorgd van maandag tot en met donderdag, en wel van 17.00 uur tot 21.00 uur. Daarnaast worden er ook online-lessen verzorgd door veelal buitenlandse docenten.

¹ In Suriname is er vooralsnog geen officiële Lager Muziekonderwijs of muziekonderwijs op VOJ -niveau. Het Conservatorium komt middels het schakeljaar geïnteresseerden tegemoet om de ontbrekende muziekkennis in dat jaar bij te brengen. Deze studenten behoren feitelijk niet tot het Conservatorium en daarom komen ze in aanmerking voor vrijstelling.

3.2 Bevindingen betreffende het bestaan van interne beheersingsmaatregelen

De gecontroleerde(n) hebben middels documenten aangetoond welke processen en interne beheersingsmaatregelen daadwerkelijk worden gehanteerd. Vermeldenswaard is dat het Dir. HWO weliswaar in het jaar 2020 was ingesteld, maar dit directoraat pas in het jaar 2023 operationeel werd. Dit gebeurde na de aanstelling van de waarnemende directeur voor dit directoraat.

De bevindingen over het bestaan van de beheersingsmaatregelen zien er als volgt uit:

- 1) Het Conservatorium beschikt over een document waarin de voorwaarden voor een subsidieaanvraag zijn vastgelegd. Deze subsidievoorwaarden en richtlijnen komen overeen met die van het MinFin. De hoofdvoorwaarde hierbij is dat de instelling die subsidie aanvraagt, ook middels documentatie moet kunnen aantonen dat zij een liquiditeitstekort heeft.
- 2) Zowel het MINOWC als het Conservatorium hebben geen document kunnen tonen, waarin het lessurenproces of de indirecte subsidieovereenkomsten zijn vastgelegd. De Rekenkamer kon hierdoor niet vaststellen of het Conservatorium zelf heeft gevraagd om indirect gesubsidieerd te worden of als het ministerie zelf heeft aangeboden om de instelling te subsidiëren.
- 3) Het MINOWC heeft in de brief van 19 december 2022 met briefnummer; Ag.6765, het Conservatorium schriftelijk kenbaar gemaakt dat zijn subsidieaanvraag van het 3^e kwartaal 2022 door het MinFin is afgewezen, omdat het aangevraagde subsidiebedrag van SRD 205.750 lager is dan de liquide middelen die het Conservatorium ten tijde van de aanvraag nog op de bankrekening had, namelijk een bedrag van SRD 468.309,17. Vermeldenswaard is dat het project: *“Nieuw terrein met nieuw gebouw”* nog uitgevoerd moet worden, alsmede de herinvesteringen die nog gepleegd moeten worden in het huidige gebouw.
- 4) Met betrekking tot het verkrijgen van indirecte subsidie is ook geconstateerd dat er geen bewijs/document is dat kan staven dat docenten werkelijk hun lessen hebben verzorgd. De maatregel die het Conservatorium hieromtrent hanteert, is dat studenten slechts behoren aan te geven wanneer de lessen niet zijn verzorgd. De docenten behoren volgens het lesrooster of op afspraak hun aantal lessen te verzorgen.
- 5) Het Conservatorium heeft middels documenten aangetoond dat er 31 docenten aan het instituut zijn verbonden, met name: 22 mannen en 9 vrouwen.
- 6) Het Conservatorium beschikt over heel overzichtelijke docentendossiers. Deze dossiers bevinden zich in 2 grote mappen. Op de eerste bladzijde van zo'n map staan in alfabetische volgorde de namen van de docenten vermeld die corresponderen met hun persoonsdossier in de map.
- 7) Het lesrooster (lesplanning) van het collegejaar 2023/2024 is overgelegd aan de Rekenkamer. Ook dit rooster is overzichtelijk en het is vrij gemakkelijk te constateren op welke dag, op welk tijdstip, en in welk lokaal, welk vak/les in Euro's en door welke docent verzorgd zal worden. Het eerste semesterrooster van 2023/ 2024 heeft aangetoond dat er 108 lessen aan muziekonderwijs moest worden verzorgd.

- 8) Op de studentenlijst van het collegejaar 2022/23 komen 31 namen voor. In deze lijst is aangegeven dat 21 studenten het inschrijfgeld ad SRD 2.000 reeds hebben voldaan en hiervan hebben 5 studenten ook hun eerste tranche van het collegegeld voldaan; slechts 1(één) student had het collegegeld ad Euro 200 volledig betaald.
- 9) De “*staten van lesuren*” van het jaar 2023 zijn overgelegd aan de Rekenkamer. De kolommen van deze staat komen overeen met de informatie die is aangegeven bij de opzet. De officiële kenmerken van herkomst en verantwoordelijkheid, zoals de handtekening van de directie en de stempel van het instituut, zijn ook aanwezig op deze documenten. Naast de handtekening van de directeur van het Conservatorium, zijn deze staten ook ondertekend door de Onderdirecteur Algemeen Vormend Onderwijs (OD. AVO) en het Directoraat Administratief en Technisch Beheer (Dir. ATB) van het MINOWC. Bij de handtekening van de directeur van het instituut wordt ook de verzenddatum vermeld.
- 10) Bij nadere controle op de staat van lesuren is geconstateerd dat de directie van het Conservatorium wordt vergoed door middel van een standaard aantal lesuren.
- 11) Op de afdeling PZ- sectie VO van het MINOWC, zijn de docentenkaarten aangetroffen. Als onderdeel van het persoonsdossier, worden de maandelijkse prestaties op zo een docentenkaart geboekt, waarbij naast het aantal lesuren ook de bevoegdheid van de docent wordt genoteerd. Hierbij is wel aangetoond dat een docent in voltijdse dienst², twee (2) kaarten kan hebben; te weten: 1(één) kaart (groene kaart) waarop informatie over de voltijdse aanstelling wordt genoteerd, zoals een bevordering en overplaatsing en op de tweede kaart (gele kaart) staat de informatie vermeld betreffende overuren/extra uren. Docenten met een deeltijds contract, beschikken alleen over een gele kaart.
- 12) Er is geconstateerd dat na het verwerken van de informatie op de kaarten, dezelfde informatie ook digitaal wordt verwerkt en dan verstuurd wordt naar de financiële afdeling. Na dit punt verloopt het proces tot en met de uiteindelijke overmaking van het salaris, op dezelfde manier als hoe het verloopt voor elke landsdienaar.
- 13) Uit controle op de bankafschriften is gebleken dat studenten het inschrijfgeld en collegegeld via de banken moeten voldoen.
- 14) Het financieel verslag van het jaar 2022 is wel opgemaakt, maar is nog niet goedgekeurd door het stichtingsbestuur van het Conservatorium. In dit financieel verslag is o.a. het volgende opgenomen:
“Het subsidiebeleid van de regering voor de Stichting Conservatorium Suriname is gebaseerd op mondelinge afspraken, zonder enige schriftelijke vastlegging. Er is geen gedocumenteerd subsidiebeleid van het MINOWC met betrekking tot deze stichting. In 2022 was de Stichting Conservatorium Suriname grotendeels afhankelijk van eigen middelen om de organisatie operationeel te houden.

² Voltijdse aanstelling betreft een contract voor 40 lesuren; bij de tijdelijke of deeltijdse aanstelling wordt de docent niet voor een vast aantal uren gecontracteerd. Bij MINOWC is het mogelijk dat een docent zowel een voltijdse- als een deeltijdse aanstelling heeft.

Wat betreft 2022 heeft het MINOWC alleen bijgedragen aan de salarissen van de docenten en een deel van het administratieve personeel”.

“De Stichting Conservatorium Suriname heeft door het uitblijven van goedkeuring en ontvangst van de ingediende subsidieverzoeken momenteel onvoldoende middelen om aan al haar verplichtingen jegens derden te voldoen. Hierdoor wordt ook de aanschaf van muziekinstrumenten, evenals de broodnodige investeringen om te voldoen aan de eisen van een volwaardig Conservatorium, zoals het opzetten van een eigen studio, ernstig belemmerd”. (Bron: Financieel verslag 2022 de Stichting Conservatorium Suriname)

3.3 Werking van de interne beheersingsmaatregelen

De toetsing van de werking van de interne beheersingsmaatregelen heeft plaatsgevonden middels een “walk-through-test”. Hierbij is middels controle nagegaan of in het jaar 2023 de interne beheersingsmaatregel, met name, de vaste oftewel voltijdse aanstelling en de tijdelijke of deeltijdse aanstelling, vanaf begin tot eind van het proces conform de regelingen zijn uitgevoerd. Hierbij zijn twee (2) steekproeven uitgevoerd waarbij tien (10) willekeurige docenten en tien (10) willekeurige studenten uit de populatie van het Conservatorium aselekt zijn geselecteerd.

De bevindingen op de werking van deze interne beheersingsmaatregelen zijn als volgt:

- 1) Het Conservatorium wordt nergens in de begroting van het MINOWC in het dienstjaar 2023 formeel bij naam genoemd, evenmin in de lijst van Hoger Onderwijsinstellingen. Er is dus niet exact vastgelegd hoeveel middelen er door het Dir. HWO waren begroot voor het Conservatorium.
- 2) Ten tijde van het onderzoek kon het ministerie ook niet exact aangeven hoeveel subsidie is verstrekt aan het Conservatorium in het jaar 2023.
- 3) In de begroting 2023 van het Dir. HWO is aangegeven dat de beleidskaders voor verstrekking van subsidies zullen worden opgesteld in dit dienstjaar. De ter zake ontwerp wetten en andere concept-regelingen zijn tijdens het onderzoek wel aangetroffen.
- 4) Ten aanzien van het organogram van het Conservatorium is aangegeven dat anno 2023 nog niet alle functies/ afdelingen operationeel en/of ingevuld of bemenst waren.
- 5) Het financiële jaarverslag 2023 van het Conservatorium was ten tijde van het onderzoek nog niet afgerond dus er is in feite nog geen formele verantwoording afgelegd voor 2023. De directie van het Conservatorium geeft aan dat de accumulatiestaten van het jaar 2023 pas in het jaar 2025 zijn ontvangen en als gevolg hiervan kon het jaarverslag 2023 nog niet worden afgerond.
- 6) Het Conservatorium heeft in 2023 geen directe subsidie aangevraagd.
- 7) Uit de steekproef van de docentenkaarten is gebleken dat persoonsdossiers zijn opgemaakt volgens een vast patroon. In alle geselecteerde dossiers zijn de volgende documenten aangetroffen: een inschrijfdocument en/of sollicitatiebrief, een reactieschrijven op de sollicitatiebrief, Curriculum

Vitae (CV), diploma's en een fotokopie van de ID-kaart of het paspoort, een Pedagogisch Getuigschrift en/of MO-A akte of MO-B akte. Deze documenten stellen vast dat deze personen als docenten mogen functioneren en indien ze lessen hebben verzorgd, op de staat van lesuren mogen voorkomen.

- 8) Er zijn geen verschillen geconstateerd tussen de informatie van de dossiers en de informatie op de staat van lesuren. Middels deze controle is vastgesteld dat alleen docenten die een MO-A of B-akte of PG bezitten, (volledig of beperkt bevoegd) voorkomen op de staat van lesuren.
- 9) Het rooster van collegejaar 2023/2024 toont aan dat er in het eerste semester 108 lesuren per week waren geprojecteerd.
- 10) De staten van de lesuren van het collegejaar 2023 zijn met de handtekening van de directeur en voorzien van een stempel van het Conservatorium verstuurd naar het MINOWC.
- 11) De staten van de lesuren van het collegejaar 2023/2024 geven aan dat het Conservatorium aanvraag voor betaling doet voor 120 lesuren per week. Dit is niet conform met de geplande 108 lesuren per week. De directie heeft aangegeven dat het aangevraagde aantal lesuren hoger is dan het aantal geprojecteerde lesuren, omdat de extra lessen op de vrijdagmiddag en coördinatielesuren niet in het rooster waren opgenomen.
- 12) In het dienstjaar 2023 werd een docent met MO-A akte, SRD 670 per lesuur vergoed en voor een docent met een MO-B akte is de vergoeding SRD 880 per lesuur.
- 13) Het totaalbedrag dat is uitbetaald aan lesurenvergoeding (indirecte subsidie) in het dienstjaar 2023, kon het Conservatorium ten tijde van het onderzoek niet officieel vaststellen. Ook bij MINOWC kon ten tijde van het onderzoek het precieze bedrag hieromtrent ook niet worden vastgesteld, omdat de administratieve verwerking niet plaats vindt per instituut, maar per docentenkaart. Als een docent bij verschillende onderwijsinstellingen ook lessen verzorgt, wordt dit alles op 1 kaart geboekt, aldus het Conservatorium.
- 14) Indien we ervan uitgaan dat een collegejaar bestaat uit 40 weken, dan zouden de uitgaven/kosten per lesuur van het Conservatorium in het collegejaar 2023 uitgerekend (minimaal) SRD 2.894.400 moeten zijn³. In het concept financieel jaarverslag 2022 van het Conservatorium staat een bedrag van SRD 2.887.061 vermeld, als zijnde de totale personeelskosten.
- 15) Tijdens de controle van de bankafschriften is geconstateerd dat in het jaar 2023:
 - De stichting beschikte over twee (2) SRD-rekeningen en één (1) Euro en één (1) USD-rekening bij de Surinaamse Bank (DSB).
 - Studenten daadwerkelijk het inschrijfgeld SRD 2.000 hebben betaald via de DSB.
 - Er maandelijks financiën worden overgemaakt vanuit de overheid naar de rekening van het Conservatorium, met als omschrijving "*overheid salaris*".
 - Er is ook een heel opvallende transactie ontdekt in de maand juni 2023, en wel een bedrag van Euro 140.124,05 met als omschrijving "*Stichting Beheer Derdengelden Saldo koopsom*".

³ Berekening is als volgt: 40 (wkn) x 108 (2023 rooster lesuren) x SRD 670 (MO-A, 2023 lesuur vergoeding) = SRD 2.894.400.

Het Conservatorium heeft dit bedrag als volgt verklaard:

Het Conservatorium was genoodzaakt hun perceel te verkopen, om de huurschulden te voldoen bij het Rooms-Katholiek (RK) bisdom. Het RK-bisdom had namelijk via de rechter reeds beslag gelegd op dit perceel.

- Per 29 december 2023 bedroeg het eindsaldo van de SRD-rekening SRD 86.254,88
 - Per 29 december 2023 bedroeg het eindsaldo van de Euro rekening Euro 139.467,05
 - Per 29 december 2023 bedroeg het eindsaldo van de USD-rekening USD 687,11.
- 16) Indien alle 31 studenten van het collegejaar 2023 aan hun betalingsverplichting hadden voldaan, zouden de hoofdkomsten van het Conservatorium SRD 289.230 bedragen.⁴
- 17) De totale onkosten van lesuren, te weten SRD 2.894.400 (vide bevinding 14) zouden dus niet volledig bekostigd kunnen worden door de inkomsten van SRD 289.230 (vide bevinding 16).
- 18) Tijdens de waarneming/observaties ter plaatse, is geconstateerd dat de leslokalen van het Conservatorium niet akoestisch en geluidsdicht zijn ingericht, omdat het geluid van de muziekinstrumenten ook ver buiten de leslokalen nog duidelijk hoorbaar is. Deze situatie leidt ertoe dat niet alleen de lessen van het Conservatorium, die simultaan worden verzorgd elkaar verstoren, maar dat ook de lessen van belendende onderwijsinstellingen worden verstoord.
- 19) Daarnaast is tijdens de controle ook gebleken dat er nog andere zaken van dit instituut niet optimaal zijn, o.a., het risico van het transporteren/verplaatsen van instrumenten naar verschillende lokalen en de slechte verlichting van het terrein. Indien zwaar/groot instrumentarium niet op het Conservatorium aanwezig is, is de docent (noodzakelijk) verplicht deze les op een andere locatie te verzorgen.

⁴ Volgens de berekening o.b.v. de inschrijvingen van 2023: 31 (studenten) x SRD 2.000 (inschrijfgeld) + 31 (studenten) x 200 (collegegeld) x SRD 36,65 (CBvS koers per december 2023)

4 CONCLUSIE

De Rekenkamer is middels dit onderzoek, nagegaan of de door het MINOWC verstrekte subsidies aan de Stichting Conservatorium Suriname in het dienstjaar 2023 rechtmatig heeft plaatsgevonden.

De vaststelling van het eindoordeel heeft plaatsgevonden op basis van het volgende:

- Het Conservatorium heeft in het jaar 2023 geen directe subsidie aangevraagd.
- Het Conservatorium bezit het recht om subsidie aan te vragen en te ontvangen, omdat zij tertiaire onderwijs of hoger onderwijs aanbiedt en omdat haar inkomsten (inschrijfgeld + collegegeld) ontoereikend is om de primaire uitgaven (i.e. lesurenvergoeding van de docenten) volledig te kunnen dekken. Om het subsidierecht te completeren, moet de stichting ook nog aan andere voorwaarden voldoen.
- De Staat Suriname heeft in het jaar 2023, via het MINOWC en het Dir. HWO voldaan aan zijn grondwettelijke verplichting om *“hoger onderwijs beschikbaar te houden voor de gemeenschap”* door het Conservatorium op een zodanige wijze te subsidiëren, dat deze instelling operationeel kon blijven. De belangrijkste uitgaven van deze instelling, namelijk de vergoeding van het docentenkorps, worden betaald door de overheid, echter zonder tussenkomst van de instelling. Deze financiële ondersteuning valt daarom onder “indirecte subsidie”.
- Het MINOWC heeft dus subsidies verstrekt aan het Conservatorium, maar deze instelling wordt nergens in de begroting 2023 van dit ministerie vermeld. Mede hierdoor kon door de Rekenkamer niet worden vastgesteld welk subsidiebedrag voor deze hogere onderwijsinstelling was gereserveerd in 2023, en kon er ten tijde van het onderzoek door MINOWC/ Dir. HWO ook niet exact worden aangegeven, hoeveel subsidie voor het Conservatorium was gealloceerd.
- Het subsidiebeleid van het Dir. HWO bevindt zich nog in de opzet- en/of reorganisatie-fase, omdat er wel een duidelijke beleidsrichting is, maar veel processen en/of regelingen zijn niet vastgelegd of althans nog niet officieel vastgelegd, en worden soms nog steeds aangepast.
- Alhoewel het subsidiebeleid van het Dir. HWO nog in de opzetfase is, heeft de Rekenkamer reeds enkele tekortkomingen/ risico's geconstateerd, zoals *‘geen sluitende controle’* op het aantal lesuren. Er wordt daar slechts volstaan met *‘het vertrouwen’* dat de directie van de instelling over het juiste aantal lesuren heeft opgebracht. Immers, er zijn geen beheersingsmaatregelen ingesteld om de juistheid van dit aantal lesuren te kunnen onderbouwen.
- Zoals al eerder is aangegeven, is er wel sprake geweest van indirecte subsidieverstrekking (uitbetaling van lesurenvergoeding aan docenten) aan het Conservatorium. Ondanks de regeling voor het verkrijgen van indirecte subsidie echter niet schriftelijk is vastgelegd door het MINOWC, vindt deze toch wel plaats volgens een vast patroon.
- De financiële verslagen van het Conservatorium over de dienstjaren 2022 en 2023 waren ten tijde van het onderzoek niet af. Het Conservatorium had dus nog geen financiële verantwoording afgelegd

over deze dienstjaren. Bovendien kon er bij het MINOWC ook geen exact bewijs overgelegd worden, welk subsidiebedrag daadwerkelijk aan het Conservatorium verstrekt moest worden.

Uit dit onderzoek blijkt dat middels het verstrekken van indirecte subsidie aan het Conservatorium in het jaar 2023, de overheid haar grondwettelijke plicht naar de gemeenschap inzake het hoger muziekonderwijs heeft vervuld en dat de verstrekte subsidiegelden haar bestemde doel heeft bereikt.

Vanwege het ontbreken van regelgeving/ procedures over de indirecte subsidieverstrekking en de ontbrekende verantwoordingsregels van de inkomsten van het Conservatorium, is de validering van het eindoordeel niet mogelijk; namelijk, dat het niet mogelijk is om concreet vast te stellen of de subsidie in 2023 rechtmatig dan wel onrechtmatig is verstrekt.

5 AANBEVELINGEN

De Stichting Conservatorium Suriname is de enige hogere onderwijsinstelling die op hbo- c.q. academisch niveau muziekles verzorgt in Suriname. Het operationeel houden van deze instelling is daarom cruciaal voor de gemeenschap en de verdere ontwikkeling van de Surinaamse muziekcultuur en diverse muziekstijlen. Echter, de instandhouding van deze muziekstelling moet ook naar wet en recht plaatsvinden.

De Rekenkamer beveelt daarom zowel het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur als de gecontroleerde instellingen aan om spoedig de nodige maatregelen te treffen en om alle onduidelijkheden en risico's in de processen effectief weg te werken, zodat de subsidieverlening aan alle hoger onderwijsinstellingen binnen korte termijn ordelijk, controleerbaar, én rechtmatig kan verlopen.

Aan de Stichting Conservatorium Suriname wordt specifiek ook aanbevolen om:

1. De nodige maatregelen te treffen om de achterstand van financiële jaarverslagen weg te werken en tijdig de jaarlijkse financiële verantwoording af te ronden en in te dienen bij het MINOWC.
2. Ook ervoor zorg te dragen, dat de financiële verantwoording zodanig wordt opgemaakt dat er een duidelijk onderscheid is tussen een begrotingstekort en liquiditeitstekort. De projectplannen en hun respectievelijke financiering moeten hierdoor duidelijker zichtbaar zijn.
3. Zo snel mogelijk haar projecten uit te voeren, vooral het project: *“Nieuw terrein met nieuw gebouw”* of door herinvesteringen te doen in het huidige gebouw. Want als het project niet wordt uitgevoerd, blijft het geld beschikbaar op de rekening. Met andere woorden, men zal eraan moeten werken dat dit instituut in de nabije toekomst over een eigen gebouw mag beschikken dat voldoet aan de vereisten van een muziekacademie, zoals akoestisch ingerichte leslokalen en geluidsdichte oefenzalen.
4. Duidelijke interne beheersingsmaatregelen op te zetten en te handhaven, waarbij meetbaar kan worden vastgesteld dat de docenten daadwerkelijk hun lessen hebben verzorgd.
5. In samenspraak met het MINOWC een integraalplan uit te voeren om de toename van het aantal studenten structureel en positief te stimuleren, mede waardoor ook de eigen inkomstenbron verruimd kan worden. Desgewenst zal het Conservatorium moeten streven om efficiënter en effectiever gebruik te maken van gebouwen, instrumenten, alsmede het inzetten van bevoegde docenten.
6. In samenspraak met het Ministerie van Onderwijs, nauwer betrokken te worden bij deelname aan meer muziek evenementen binnen de overheid, om zodoende de kwaliteit van de evenementen te waarborgen en daardoor ook de bekendheid van dit instituut (ook buiten Suriname) te vergroten.
7. Op zoek te gaan naar andere financieringsbronnen om de financiële stabiliteit van het Conservatorium te garanderen.

Aan het MINOWC en zijn Directoraat Hoger Wetenschappelijk Onderwijs wordt aanbevolen:

1. In samenspraak met de Hoger onderwijsinstellingen het wettelijke kader, waaronder wet- en regelgeving en de subsidievoorwaarden, aan te passen om zodoende het draagvlak, de uitvoerbaarheid en de controle hiervan helpen te verbeteren.
2. Voortvarend te willen blijven werken aan het verkrijgen van de officiële status voor de ontwerp wetten en subsidieregelingen betreffende hoger wetenschappelijk onderwijs.
3. De afhandeling van de subsidieaanvragen en/of goedkeuringen te digitaliseren. Ook de administratie en de verwerking van de lesurenstaten volledig te automatiseren. Hierdoor kan de afhandelings-termijn versneld en verbeterd worden, waardoor docenten tijdig over hun lesurenvergoeding kunnen beschikken.
4. Jaarlijks zo exact mogelijk het benodigde subsidiebedrag per instelling vast te stellen, om zodoende de efficiëntie en effectiviteit van zijn begroting te verbeteren.
5. De financiële status van instellingen niet alleen te baseren op korte termijn (jaar)plannen, maar ook op basis van lange termijnplannen, zoals investeringsplannen. Hierdoor wordt de mogelijkheid ook geboden aan de instellingen om te kunnen sparen (afschrijvingen) en om op termijn grote onderhouds- of vervangingsinvesteringen te kunnen plegen (bijvoorbeeld op haar muziekinstrumentarium).

6 REACTIE VAN HET CONSERVATORIUM SURINAME

Dit rapport is eerder in zowel gedrukt exemplaar als digitaal naar het Conservatorium toegezonden, waarin gevraagd is als de instelling officieel wenst te reageren op het rapport.

Het Conservatorium heeft op 10 december 2025 met volgnr. 0860.25, namens haar Directeur en de Voorzitter van het Bestuur, schriftelijk gereageerd op het conceptrapport van de Rekenkamer.

In hun reactie⁵ hebben zij zeven aandachtspunten nader toegelicht, namelijk;

1. Over de subsidietoekenning;
2. Besteding en verantwoording;
3. Verbetergerichtheid en samenwerking;
4. Beheersmaatregelen;
5. Structurele groei van studentenaantallen en efficiënt middelengebruik;
6. Actieve betrokkenheid bij overheidsgebonden muziekprojecten; en
7. Verbreding van de financieringsbasis.

Hun reactie werd afgesloten met de volgende bewoording op pag.5;

“Met dit verslag toont het Conservatorium Suriname haar bereidheid om de bedrijfsvoering te versterken, transparantie te vergroten en structurele verbeteringen te realiseren in het belang van studenten, medewerkers, gemeenschap en de verdere ontwikkeling van podiumkunsten (muziek, dans en theater) in Suriname.

Tot slot bevestigt het Conservatorium Suriname zijn volledige bereidheid om de bevindingen en aanbevelingen van de Rekenkamer op te volgen en noodzakelijke verbetermaatregelen te implementeren. Door middel van versterkte interne beheersing, transparante verantwoording en institutionele ontwikkeling, streeft het Conservatorium Suriname naar een solide, rechtmatige en toekomstbestendige organisatievoering”.

De brief van het Conservatorium wordt in extenso in bijlage 1 weergegeven.

⁵ Bijlage 1: Schriftelijke reactie Conservatorium Suriname op het conceptrapport van de Rekenkamer

7 NAWOORD VAN DE REKENKAMER

De Rekenkamer heeft een controle uitgevoerd naar de rechtmatigheid van verstrekte subsidies via het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (MINOWC) aan het Conservatorium Suriname, in het jaar 2023. Dit onderzoek heeft blootgelegd dat er tekortkomingen zijn in het terzake proces van subsidieverstrekking, zoals opgenoemd in de conclusie. Tevens heeft de Rekenkamer aanbevelingen gedaan om deze tekortkomingen te mitigeren.

Artikel 35 lid 3 van de Wet Rekenkamer Suriname S.B. 2019 no. 102, geeft aan dat het Directoraat Hoger wetenschappelijk Onderwijs (lees het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur), erop moet toezien dat uitvoering wordt gegeven aan de bevindingen en aanbevelingen van de Rekenkamer.

Het stemt ons daarom goed, dat het Conservatorium de geconstateerde tekortkomingen heeft erkend en trouwens ook bereid is om de in het rapport opgenomen bevindingen en aanbevelingen op te volgen, alsmede noodzakelijke verbetermaatregelen te implementeren.

Op grond daarvan spreekt de Rekenkamer de hoop uit dat het Conservatorium, en de MINOWC spoedig zullen aanvangen met het wegwerken van de tekortkomingen, zodat er bij een follow-up onderzoek over enkele jaren, duidelijke verbeteringen geconstateerd zullen worden.

Bijlage 1: Reactie van het Conservatorium Suriname op het conceptrapport

Aan:

De Rekenkamer van Suriname
T.a.v de Secretaris, Drs. N. Vredeberg
Waterkant 28
Paramaribo – Suriname

Rekenkamer van Suriname	
Ontvangen d.d. 17 DEC. 2025	
Volgnr. 0860.25	
Dossier nr. 123	
Verwijs nr. d.d.	Par.

Paramaribo, 10 december 2025

Betreft: schriftelijke reactie op het Rekenkamer Rapport - De rechtmatigheid inzake verstrekte subsidies
t.b.v het Conservatorium Suriname – Dienstjaar 2023

Geachte mevrouw Vredeberg,

Dit document bevat de schriftelijke reactie van het Conservatorium Suriname (CS) op het conceptrapport van de Rekenkamer. De reactie betreft de rechtmatigheid, financiële verantwoording en administratieve bedrijfsvoering van de verstrekte subsidies over het dienstjaar 2023. Het CS bespreekt hierin **transparant** de bevindingen, aandachtspunten en aanbevelingen van de Rekenkamer.

Het CS licht toe welke tekortkomingen zijn gesignaleerd en welke risico's hieruit voortvloeien, evenals de corrigerende en structurele maatregelen die reeds zijn ingezet of op korte termijn zullen worden uitgevoerd. Tevens wordt uiteengezet welke aanvullende verbetermaatregelen noodzakelijk zijn om volledig te voldoen aan de geldende wet- en regelgeving en aan de eisen van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (MINOWC).

Het Conservatorium Suriname vervult een unieke en maatschappelijk belangrijke rol als de enige hogeronderwijsinstelling in Suriname die muziekonderwijs en andere vormen van podiumkunsten op HBO-niveau aanbiedt. Een solide financiële basis en een goed functionerend systeem van interne beheersing zijn essentieel om deze rol duurzaam te kunnen vervullen en de kwaliteit van onderwijs, onderzoek en cultuurontwikkeling te waarborgen.

Wij erkennen daarom het belang van zorgvuldig toezicht op het verantwoord gebruik van publieke middelen en waarderen de bijdrage van de Rekenkamer aan transparantie, rechtmatigheid en goed bestuur. Tegelijkertijd achten wij het noodzakelijk om enkele bevindingen te nuanceren en onze positie nader toe te lichten, zodat een volledig en evenwichtig beeld ontstaat van de omstandigheden, uitdagingen en reeds ingezette verbetermaatregelen binnen het Conservatorium Suriname.

De Rekenkamer heeft in haar onderzoek onder meer de volgende bevindingen vastgesteld:

- a. achterstanden in de jaarlijkse financiële verantwoording en jaarrekeningen;
- b. onvoldoende scheiding tussen begrotingstekorten en liquiditeitstekorten, waardoor de financiële positie onduidelijk wordt gepresenteerd;
- c. Onvoldoende zichtbaarheid van projectverantwoordingen, waardoor het risico ontstaat dat specifiek bestemde middelen, zoals voor het project “Nieuw perceel – Nieuw gebouw”, een vertekend beeld geven van de werkelijke liquiditeitspositie van het Conservatorium Suriname (CS);
- d. tekortkomingen in interne beheersing en het ontbreken van gestructureerde controle- en verantwoordingsmechanismen;
- e. noodzaak tot versterking van onderwijsprocessen, kwaliteitsbewaking en capaciteitsplanning;
- f. onvoldoende structurele inkomsten om zelfstandig en duurzaam de salarissen van docenten en essentieel (onderwijzend) personeel te kunnen bekostigen.

Daarnaast heeft de Rekenkamer meerdere aandachtspunten benadrukt, waaronder:

- a. de noodzaak tot tijdige en correcte financiële rapportage richting MINOWC;
- b. Het risico dat projecten niet worden uitgevoerd, waardoor bestemde middelen worden vastgehouden en hiermee de investeringsgroei en institutionele ontwikkeling van het Conservatorium Suriname worden belemmerd;
- c. het ontbreken van een integraal kwaliteitskader voor opleidingen en studenteninstroom;
- d. de noodzaak om interne processen te documenteren, te controleren en te monitoren.

Met betrekking tot de toekomst zijn er tevens duidelijke verbeterpunten geformuleerd.

Op basis van de bevindingen in het rapport hebben wij concrete aandachtspunten vastgesteld, waarop wij in de volgende paragrafen nader ingaan. Deze conclusies en verbeterpunten vormen de leidraad voor het versterken van onze interne processen, het vergroten van transparantie en het verder professionaliseren van onze organisatie.

- a. het opzetten en handhaven van interne beheersingsmaatregelen, inclusief KPI's en risico-analyses;
- b. het verbeteren van de transparantie en rechtmatigheid van de financiële verslaggeving;
- c. het optimaliseren van de inzet van gebouwen, instrumenten en bevoegde docenten;
- d. het vergroten van alternatieve inkomstenbronnen om financiële stabiliteit te waarborgen;

- e. het versterken van de positie en zichtbaarheid van het CS in nationale en internationale muziekevenementen;
- f. het realiseren van duurzame huisvesting binnen korte en lange termijn die voldoen aan de eisen van een moderne academie voor Podiumkunsten.

1. Over de subsidietoekenning

De toegekende subsidie heeft plaatsgevonden binnen het kader van structurele samenwerking tussen het Conservatorium Suriname en het Ministerie van Onderwijs Wetenschap & Cultuur, gebaseerd op onze erkende rol binnen het Surinaams kunst- en cultuuronderwijs. De toekenning is het resultaat van de maatschappelijke waarde die het Conservatorium Suriname creëert en onze continue bijdrage aan talentontwikkeling, onderwijs en cultuur. Indien bepaalde formele beleidsdocumenten of juridische kaders niet volledig zijn uitgewerkt of beschikbaar waren, wensen wij te benadrukken dat dit geen gevolg was van opzettelijk handelen van onze zijde, maar veeleer een gemis in de beleidsstructuur rondom de culturele sector.

2. Besteding en verantwoording

De subsidiegelden betreffen overheidsmiddelen die niet rechtstreeks aan het Conservatorium Suriname worden uitgekeerd als vrij besteedbare middelen, maar bedoeld zijn voor het uitbetalen van docentensalarissen. Deze salarissen worden rechtstreeks aan de individuele docenten betaald. Onze verantwoordelijkheid in de verantwoording richt zich daarom op het aantoonbaar documenteren dat de lessen, examens en onderwijsactiviteiten waarvoor deze middelen zijn bestemd, daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Dit gebeurt aan de hand van lesroosters, presentielijsten, examenverslagen en overige onderwijsdocumentatie.

Wij erkennen dat er op dit punt nog onvoldoende formele beheersmaatregelen zijn geborgd binnen onze interne processen. Wij werken reeds aan het vastleggen en implementeren van nieuwe werkprocessen om de administratieve vastlegging, interne controle en verantwoording verder te versterken.

3. Verbetergerichtheid en samenwerking

Wij nemen de aanbevelingen van de Rekenkamer serieus en zien deze als een kans om onze interne processen verder te versterken. Het Conservatorium Suriname is zich bewust van de noodzaak om haar structuur te blijven professionaliseren en rekent op constructieve samenwerking met het ministerie en andere stakeholders. Wij streven naar duurzame oplossingen voor structurele uitdagingen, zoals adequate huisvesting, financiële stabiliteit en institutionele erkenning.

4. Beheersmaatregelen

Er wordt een beheersmaatregel ingevoerd waarbij per lesperiode wordt vastgelegd welke lessen daadwerkelijk zijn verzorgd door de aangestelde docenten. Deze registratie vindt plaats aan de hand van lesroosters, presentielijsten en voortgangsrapportages. Hiermee wordt per lesperiode inzichtelijk gemaakt dat de onderwijstaken daadwerkelijk zijn uitgevoerd in overeenstemming met de overeengekomen inzet en conform de voorwaarden die aan de subsidie zijn verbonden. Deze maatregel draagt bij aan transparantie en verantwoording richting subsidieverstrekker en andere stakeholders.

5. Structurele groei van studentenaantallen en efficiënt middelengebruik

In samenwerking met het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap & Cultuur werkt het Conservatorium Suriname aan een integraal plan om het aantal studenten structureel te laten toenemen. Deze groei draagt niet alleen bij aan het versterken van de financiële positie van het instituut, maar maakt het ook mogelijk om beschikbare middelen, zoals docenten, leslokalen en instrumenten, doelmatiger en efficiënter in te zetten.

Daarnaast ontwikkelen wij diverse programma's die inspelen op de behoeften van verschillende doelgroepen, met als doel de toegankelijkheid van podiumkunstenonderwijs te vergroten en onze kweekvijver voor de bacheloropleidingen verder uit te breiden. Hiermee bouwen we aan een duurzame instroom van talentvolle studenten en een brede maatschappelijke verankering van het Conservatorium Suriname.

6. Actieve betrokkenheid bij overheidsgebonden muziekprojecten

Wij stellen voor dat het Conservatorium Suriname structureel en actiever wordt betrokken bij muziekprojecten en andere evenementen die door de overheid worden georganiseerd of ondersteund. Een dergelijke samenwerking draagt niet alleen bij aan het verhogen van de artistieke en organisatorische kwaliteit van deze evenementen, maar versterkt tevens de zichtbaarheid van het Conservatorium Suriname als toonaangevende instelling binnen de nationale muzieksector.

Deze betrokkenheid betreft betaalde inzet van onze studenten, alumni en docenten, waardoor onze Surinaamse Kunst- en Cultuur community rechtstreeks profijt heeft van deze samenwerking. Dit model biedt tevens een waardevolle vorm van exposure, podiumervaring en netwerkuitbreiding voor onze studenten en afgestudeerden, en draagt bij aan verdere professionalisering van de sector.

Door het Conservatorium Suriname op deze wijze strategisch in te zetten binnen overheidsprojecten, wordt een win-winsituatie gecreëerd: de overheid werkt met kwalitatief hoogwaardige musici en educators, terwijl het Conservatorium Suriname zijn maatschappelijke rol, zichtbaarheid en duurzame ontwikkeling verder kan versterken.

7. Verbreding van de financieringsbasis

Het Conservatorium Suriname zet zich actief in voor het versterken van zijn financiële positie door middel van diverse strategieën. Hiertoe behoren fondsenwerving, het aangaan van strategische partnerschappen, het opzetten van commerciële nevenactiviteiten en het uitbouwen van internationale samenwerkingen.

Daarnaast willen wij benadrukken dat voor het totale functioneren en verder professionaliseren van het Conservatorium Suriname aanvullende subsidiemiddelen noodzakelijk zijn. Deze hebben betrekking op het bredere organisatorische plaatje, zoals structurele capaciteitsversterking, digitale systemen, kwaliteitsborging en duurzame onderwijsvoorzieningen. Dit staat los van de bestaande subsidielijn voor docentensalarissen, maar is essentieel om als instelling te kunnen voldoen aan de toenemende kwaliteits- en verantwoordingsvereisten.

Met dit verslag toont het Conservatorium Suriname haar bereidheid om de bedrijfsvoering te versterken, transparantie te vergroten en structurele verbeteringen te realiseren in het belang van studenten, medewerkers, gemeenschap en de verdere ontwikkeling van podiumkunsten (muziek, dans en theater) in Suriname.

Tot slot bevestigt het Conservatorium Suriname zijn volledige bereidheid om de bevindingen en aanbevelingen van de Rekenkamer op te volgen en noodzakelijke verbetermaatregelen te implementeren. Door middel van versterkte interne beheersing, transparante verantwoording en institutionele ontwikkeling, streeft het Conservatorium Suriname naar een solide, rechtmatige en toekomstbestendige organisatievoering.

Met vriendelijke groet,

Stichting Conservatorium Suriname

Namens deze,

Drs. Justus J.R. Hew A Kee
Voorzitter – Conservatorium Suriname

Charmain Belfor, MA, B.SLT
Directeur – Conservatorium Suriname

The page features decorative blue geometric shapes in the corners. In the top right, there are overlapping triangles in dark blue and medium blue. In the bottom left, there are overlapping triangles in dark blue and medium blue.

Rekenkamer van Suriname

A : Waterkant 28

T : 475585

E : rekenkamer@rekenkamer.gov.sr

W : www.rekenkamer.sr